תוספתא יומא

תוספתא

geulaquiz.com

פרק א

א למה מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת [פרהדרין] פירש רבי יהודה בן בתירה [שאם] תמצא אשתו ספק נדה [ויבא עליה] ונמצא טמא שבעת ימים רבי יהודה [היה קורא אותה] לשכת בלווטין.

ב כל הלשכות שבמקדש פטורות מן המזוזה חוץ מלשכת פרהדרין מפני שהוא בית דירה לכהן גדול שבעת ימים בשנה אמר רבי יהודה וכי לא היה שם בית דירה אלא זו בלבד אלא כל שהוא בית דירה חייב כל שאינה בית דירה פטורה.

ג כל הלשכות שבמקדש רשות היחיד לשבת ורשות [הרבים] לטומאה חוץ מלשכת היין ושמן שיש להם שני פתחים [זו כנגד זו] אבא שאול היה קורא אותה לשכת בית שמניא ר׳ יהודה אומר כל לשכה שבמקדש שיש לה שני פתחים זה כנגד זה כגון שער עזרה רשות היחיד לשבת ורשות הרבים לטומאה.

ד למה מפרישין כהן אחר תחתיו שמא יארע בו פסול ישמש תחתיו וכהן גדול חוזר לכהונה גדולה וזה ששימש תחתיו כל מצות כהונה גדולה עליו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר אע״פ שאמרו כל מצות כהונה גדולה עליו אינו כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט אמר רבי יוסי מעשה ביוסף בן [אילים מצפורי ששימש תחת כהן גדול שעה אחת ולא היה כשר לא לכהן גדול ולא לכהן הדיוט כשיצא] אמר למלך פר ושעיר [שקרבו] היום משל מי [היו משלי או משל כהן גדול] ידע המלך על מה אמר לו [מה זה בן אילים] לא דייך ששימשת [תחת כהן גדול] שעה אחת לפני מי שאמר והיה העולם אלא שאתה מבקש ליטול לך כהונה גדולה באותה שעה ידע [בן אילים] שהוסע מן הכהונה גדולה.

ה כיצד כהן גדול נוטל חלק בראש אומר זו חטאת שלי זה אשם שלי חלה אחת משתי חלות ארבע וחמש חלות מלחם הפנים רבי אומר אומר אני שיהא [זה] נוטל מחצה שנאמר (ויקרא ב׳:ג׳) [והנותרת מן המנחה לאהרן ולבניו שיהא אהרן שקול כנגד בניו] בד״א בקדשי מקדש אבל בקדשי הגבול אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט חולקין בשוה.

ו מצות כהן גדול להיות גדול מאחיו בנוי בכח בעושר בחכמה [ובמראה] אין לו מנין שיגדלוהו אחיו [שנאמר] (ויקרא כ״א:י׳) והכהן הגדול מאחיו שיגדלוהו אחיו אמרו עליו על פינחס איש חבתה שעלה גורלו להיות כהן גדול והלכו אחריו גזברין ואמרכלין ומצאוהו כשהוא חוצב ומלאו [אחריו] את המחצב דנרי זהב א״ר חנניא בן גמליאל [לא] סתת היה והלא חתנינו היה ומצאוהו כשהוא חורש כמה שנאמר באלישע (מלכים א י״ט:י״ט) שנים עשר צמדים והוא בשנים העשר משרבו מלכים [התקינו] להיות מעמידין כהנים [והיו מפרישין] אותם בכל שנה ושנה.

ז למה פירש ובוכה מפני שצריכים [להשביעו] ולמה צריכין להשביעו שכבר היה מעשה [בביתוס] אחד שהקטיר עד שהוא [בחוץ ויצאתה] ענן הקטורת והרתיח את כל הבית שהיו [ביתוסין] אומרים יקטיר עד שהוא בחוץ שנאמר (ויקרא ט״ז:י״ג) [וכסה ענן הקטרת] אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר (שם) [וכסה ענן הקטרת] מלמד שנותן בה מעלה עשן הא [אם] לא נתן בה מעלה עשן חייב מיתה כשיצא אמר לאביו כל ימיכם הייתם דורשין ואין אתם עושין עד שעמדתי ועשיתי אני אמר לו אע״פ שאנו דורשין אין אנו עושין ושומעין לדברי חכמים תמיהני עליך אם תאריך ימים לא שהה שלשה ימים [עד שנתנו בקברו].

ח איזו היא אצבע צרדה זו אצבע גדולה של ימין בפה [ולא] בנבל ולא בכנור מה היו אומרים (תהילים קכ״ז:א׳) שיר המעלות לשלמה אם ה׳ לא יבנה בית וגו׳ לא היו ישנים כל הלילה אלא שקורין כנגד כהן גדול [כדי] לעסקו בתורה כך היו נוהגין בגבולין אחר חורבן הבית זכר למקדש אבל חוטאין [היו].

ט כיצד מפיסין ללשכת הגזית מקיפין ועומדין [ככוליור] הממונה בא ונוטל מצנפתו של אחד מהן יודעין שממנו פייס מתחיל. לא היו מוציאים שתים אלא [אחת] אחת היחידים שבהן מוציאין שתים ולא היו מונין את היתירה רבי יהודה אומר לא היה פייס למחתה אלא מי שזכה בקטורת אומר לזה שעמו [אף אתה על המחתה] ר״א בן יעקב אומר לא היה פייס [לחלבי שעיר] אלא מי שהיה מעלה אברים לכבש מעלה אותן לגבי [מזבח].

י מעשה בשני כהנים שהיו רצין ועולין בכבש [דחף] אחד מהן את חבירו לתוך ד״א נטל סכין ותקע לו בלבו בא רבי צדוק ועמד על מעלות האולם ואמר שמעוני אחינו בית ישראל הרי הוא אומר (דברים כא) כי ימצא חלל וגו׳ ויצאו זקניך ושופטיך ומדדו בואו ונמדוד על מי ראוי להביא עגלה על ההיכל או על העזרות גער כל העם אחריו בבכיה ואח״כ בא אביו של תינוק אמר להם אחינו אני כפרתכם עדיין בני מפרפר וסכין לא נטמא ללמדך

שטומאת סכין קשה להם לישראל יותר משפיכות דמים וכן הוא אומר (מלכים ב כא) וגם דם נקי שפך מנשה הרבה מאוד עד אשר מלא את ירושלים פה לפה מכאן אמרו בעון שפיכות דמים שכינה נעלית ומקדש נטמא.

יא אמר להם הממונה בואו והפיסו מי שוחט מי זורק מי מדשן את [המזבח] הפנימי מי מדשן את המנורה מי מעלה אברין לכבש הראש והרגל [ושתי ידים] העוקץ והרגל החזה והגרה ושתי [דפנות] הקרבים והסולת [החביתים] והיין אלו דברי ר״ש איש המצפה ר׳ יוסי אומר הראש והרגל ושתי ידים החזה והגרה [ושתי דפנות העוקץ והרגל] אמר בן עזאי לר״ע משום ר׳ יהושע דרך הלוכו היה קרב הראש והרגל החזה והגרה [ושתי ידים ושתי] דפנות העוקץ והרגל [שלשה עשר זכין] בו פעמים ארבעה עשר פעמים חמשה עשר.

יב איל קרב באחד עשר כבשי צבור בשמונה שאין עמהן חביתין פר קרב בעשרים וארבעה הראש והרגל שנים אוחזין ברגל ומעלין אותה לגבי מזבח שלשה אוחזין ומקריבין אותה לגבי מזבח בד״א בקרבנות הצבור אבל קרבנות יחיד כל הרוצה להקריב מקריב מעשה בבניה של מרתה בת בייתוס שהיה אחד מהם נוטל שתי יריכות בשתי אצבעותיו משור לקוח באלף דנרין והיה מהלך עקב בצד גודל ומעלה אותן לגבי מזבח.

יג מהו אומר על פני המזרח עד שבחברון [פעמים שתימור חמה עולה כדרכו תימור לבנה פושה על פני כל המזרח] אבא יוסי בן חנן אומר [ברק בורקי].

יד כהן גדול שיוצא [מן העזרה] לדבר עם חבירו ומפליג טעון טבילה שאלו את בן זומא מה טעם לטבילה זו אמר להן אם הנכנס מקודש לקודש מקום [שאין ענוש] כרת טעון טבילה הנכנס מחול לקודש [מקום שענוש] כרת אינו דין שיטעון טבילה ר׳ יהודה אומר לא היתה טבילה זו אלא מפני [הצורך פעמים שטומאה] ישנה בידו מתוך שהולך לטבול נזכר שהוא טמא וחוזר ובא לו.

טו כהנים שלא <טבלו ולא> קדשו ידיהם ורגליהם וכן כהן גדול שלא טבל ולא קדש ידיו ורגליו בין עבודה לעבודה ובין בגדים לבגדים ועבדו עבודתן כשרה אבל כהנים שלא [טבלו ולא] קדשו ידיהם ורגליהם וכן כהן גדול [שלא טבל ולא] קדש ידיו ורגליו מן [הכיור] ועבדו עבודתן פסולה אחד כהן גדול ואחד כהן הדיוט ששמשו שחרית שלא רחצו ידיהם ורגליהם חייבין מיתה שנאמר (שמות ל) בבאם אל אהל מועד וגו׳ היה עומד ומקריב כל הלילה טעון קדוש ידים ורגלים רבי אומר הלינה פוסלת בקידוש ידים ורגלים ר׳ אלעזר בר״ש אומר אפילו עוסק בעבודה כל שבעת [הימים] אין הלינה פוסלת בקדוש ידים ורגלים.

טז חמש טבילות היו שם באותו היום כולם בקודש בבית [הפרוות] חוץ מן הראשונה שהיתה בחול על גב שער המים ובצד לשכתו היתה רבי יהודה אומר [עששית] של ברזל היו מרתיחין מערב יום הכפורים ומטילין לתוך הצונן בשביל שתפיג צינתן.

יז הכל [ששים] מנה אלו נוטל מן ההקדש אם רצה להוסיף מוסיף משלו מעשה בישמעאל בן פאבי שעשתה לו אמו כתונת ממאה מנה והיה עומד ומקריב על גבי המזבח שוב מעשה בר׳ אלעזר בן חרסום שעשתה לו אמו כתונת משתי רבוא והיה עומד ומקריב על גבי המזבח והורידוהו אחיו הכהנים מפני שנראה מתוכה ערום האשה שעשתה כתונת לבנה כשרה ובלבד שתמסרנה לצבור אחד בגדי כהן גדול ואחד בגדי כהן הדיוט באין מתרומת הלשכה.

פרק ב

א כיצד הוא מתודה [אומר] אנא השם עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי אנא השם כפר נא על העונות ועל הפשעים ועל החטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך (ויקרא ט״ז:ל׳) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו׳ ואומר (שם) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם דברי רבי מאיר וחכ״א עונות אלו הזדונות פשעים אלו המרדים חטאים אלו השגגות [מאחר שמתודה] על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא [כיצד] מתודה אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו׳ והן עונין אחריו ברוך שם כבוד [וגו׳] שכן מצינו דרך כל המתודין דוד אמר (תהילים ק״ו:ו׳) חטאנו עם אבותינו העוינו והרשענו שלמה אמר (מלכים א ח׳:מ״ז) חטאנו עוינו רשענו דניאל אמר (דנייאל ט) חטאנו [ועוינו] והרשענו ומרדנו אלא מהו שמשה אומר (שמות ל״ד:ז׳) נושא עון ופשע וחטאה [ונקה אלא כך היה מתודה חטאתי ועויתי ופשעתי לפניך].

ב בא לו למזרח העזרה [ולצפון] המזבח הסגן בימינו וראש [ב״ד בשמאלו שני שעירים היו שם פניהם] כלפי העם ואחוריהם כלפי הקדש כהן גדול פניו כלפי הקדש עשרה פעמים מזכיר את השם בו ביום ששה לפר שלשה לשעיר ואחד לגורלות וקלפי היתה שם ובה שני גורלות של אשכרוע [היו] ועשאן

בן גמלא של זהב ומזכירין אותו לשבח.

ג בן קטין עשה שנים עשר דד לכיור שנים עשר כהנים מקדשין ממנו שמתחלה לא היו בו אלא שנים [ושנים] כהנים מקדשין הימנו ומזכירין אותו לשבח מונבז המלך עשה כל ידות הסכינין של יום הכפורים זהב ומזכירין אותו לשבח הילני המלכה אמו עשתה נברשת של זהב שעל פתח ההיכל אף היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה [עלה שבשעה שחמה זורחת היו נצוצות יוצאין הימנה ויודעין שחמה זורחת כל] השערים שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ משערי נקנור מפני שנעשה בהן נס וי״א מפני שנחושתן [מצהיב] ר״א בן יעקב אומר נחושתא קלניתא [והיה] יפה כזהב.

ד [מהו נס שנעשה בהן אמרו כשהיה נקנור מביאו מאלכסנדריא שבמצרים] עמד עליהן נחשול שבים לטבען ונטלו אחד מהן והטילוהו לים [ובקשו להטיל את השני ולא הניחן נקנור אמר להם אם אתם מטילין את השני הטילוני עמו היה מצטער ובא עד שהגיע לנמל של יפו כיון שהגיע לנמילה של יפו היה מבעבע ועולה מתחת הספינה וי״א אחת מהן חיה שבים בלעה אותה וכיון שהגיע ניקנור לנמילה של יפו פלטתו והטילתו ליבשה ועליהן מפורש בקבלה (שיר השירים א׳:י״ז) קורות בתינו ארזים וגו׳].

ה של בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנים מאלכסנדריא [שבמצרים שהיו אופין כיוצא בהן אלא שאין בקיאין לרדותה של בית גרמו היו מסיקין את התנור מבחוץ והיא נירדית מבפנים של אלכסנדרין לא היו עושין כן ויש אומרים זו היתה מתעפשות] וכשידעו חכמים בדבר אמרו [לא ברא המקום את העולם אלא לכבודו] שנאמר (ישעיהו מ״ג:ז׳) כל הנקרא בשמי [וגומ׳] שלחו להן ולא באו עד שכפלו להן [שכרן] שנים עשר מנה היו נוטלין בכל יום [חזרו להיות נוטלין ארבעה ועשרים] דברי ר״מ רבי יהודה אומר [עשרים וארבעה היו נוטלין] בכל יום [חזרו להיות נוטלין] ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו יודעין היו בית אבא שבית [המקדש] עתיד ליחרוב [ולא רצו ללמד שלא יהו עושין] לפני עבודת כוכבים כדרך שעושין לפני המקום ובדבר הזה היו מזכירין אותן לשבח [שלא] נמצאת פת נקייה ביד בניהן [וביד בנותיהן מעולם] שלא יאמרו מלחם הפנים [הן] ניזונין לקיים מה שנאמר (במדבר ל״ב:כ״ב) והייתם נקיים מה׳ ומישראל.

ו של בית אבטינס היו בקיאין בפטום הקטורת [במעלה] עשן ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים [שהיו מפטמין כיוצא בהן] אלא שאין בקיאין במעלה עשן של בית אבטינס היתה מתמרת ועולה עד הקורות ואח״כ פושה ויורדת למטה של אלכסנדרין היתה פושה מיד וכשידעו חכמים בדבר אמרו [לא ברא המקום את העולם אלא לכבודו] שנאמר (משלי ט״ז:ד׳) כל פעל למענהו שלחו אליהם חכמים [לא] באו עד שכפלו להם שכרם י״ב מנה היו נוטלין בכל יום חזרו להיות נוטלים כ״ד דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר כ״ד היו נוטלין בכל יום חזרו להיות נוטלין מ״ח מנה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו בית אבא שבית [המקדש] עתיד ליחרוב [ולא רצו ללמד שלא יהו מפטמים] לפני עבודת כוכבים כדרך שמפטמים לפני המקום [ובדבר הזה היו] מזכירין אותם לשבח שלא יצאה מהן אשה מבושמת [מעולם] ולא עוד אלא כשהיו נושאים [אשה] ממקום אחר [היו פוסקים ע״מ] שלא תתבשמי כדי שלא יהו ישראל אומרים [מפטום הקטורת] מתבשמות לקיים מה שנאמר (במדבר ל״ב:כ״ב) והייתם נקיים מה׳ ומישראל.

ז אמר ר״ע [סח לי שמעון בן ליגא] אני ותינוק אחד מבני בניהם [היינו מלקטים עשבים בשדה ראיתיו] ששחק ובכה אמרתי לו [על] מה בכית אמר לי על כבוד בית אבא שגלה [אמרתי לו על] מה שחקת אמר לסוף שעתיד הקב״ה [לשמח את בניו אמרתי לו מה] ראית אמר מעלה עשן כנגדי אמרתי לו [הראו] לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם. אמר רבי יוחנן בן נורי פעם אחת הייתי מהלך בדרך [מצאני זקן אחד ואמר לי משל בית אבטינס אני בתחלה כשהיו בית אבא צנועין היו מוסרין מגילותיהן זה לזה עכשיו הילך מגילה זו והזהר בה שהיא מגילת סמנים] וכשבאתי והרצתי [דברים] לפני ר׳ עקיבה אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי משלך יתנו לך בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך [אין שכחה לפני המקום אין] אדם נוגע במוכן לחבירו.

ח [אגדים] בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד אמרו לו חכמים מה ראית שלא ללמד אמר להן יודעין היו בית אבא שבית המקדש עתיד ליחרוב [ולא רצו ללמד שלא יהו אומרין לפני עבודת כוכבים כדרך שעושין] לפני המקום. בן קמצר היה יודע את הכתב ולא רצה ללמד אמרו לו מה ראית שלא [ללמדם אלו] מצאו תשובה לדבריהם בן קמצר לא מצא תשובה לדבריו הם בקשו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים לפיכך כבודן נתמעט וכבוד [שמים נתרבה] ולא נמצא להם שם טוב וזכר טוב [על הראשונים נאמר (משלי י׳:ז׳) זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר (שם) ושם רשעים ירקב].

ט טרף בקלפי והעלה שני גורלות אחד בימינו ואחד בשמאלו אם בימינו עלה היו כל ישראל שמחין ואם בשמאלו עלה לא היו [כל ישראל] שמחין שאלו את רבי עקיבה מהו [לשנותן] משמאל לימין אמר להם אל תתנו מקום [לרדות אחריהם] ר׳ יהודה אומר משום ר״א הסגן וכהן גדול [מושיטין ב׳

ימיניהן כאחד] אם בימינו של כהן גדול [עלה] הסגן אומר אישי כהן גדול הגבה ימינך אם בימינו של סגן [עלה] ראש בית אב אומר לו [אישי כהן גדול הגבה שמאלך] ונתנן על ב׳ השעירים הוא אומר לה׳ והסגן אומר לחטאת רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אמרו לו והלא כבר נאמר ועשהו חטאת.

י בכל יום ב׳ כהנים נכנסין אחד בכף ואחד במחתה היום נוטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו בד״א בקטורת של לפני ולפנים אבל בקטורת של מזבח הזהב הרי הוא כקטורת של שאר ימות השנה בכל יום היתה כבידה והיום קלה בכל יום היתה קצרה והיום ארוכה כדי שתהא זרועו מסייעת בכל יום לא היה לה [ושתיק] היום היה לה [ושתיק] דברי בן הסגן בכל יום היו שם שתים מערכות והיום שלש אחת למערכה גדולה ואחת למערכה קטנה ואחת שמוסיפין לקטורת שלפני ולפנים דברי רבי יהודה רבי יוסי מוסיף אחת לקיום האש רבי מוסיף אחת לאברים ופדרים שלא נתעכלו [מבערב].

יא נכנס ומהלך בהיכל עד שנמצא עומד בין מזבח הזהב ולמנורה [והמזבח לפנים ממנו] שלחן נתון בצפון משליש הבית ולפנים משוכה מן הכותל שתי אמות ומחצה מזבח [הזהב] ממוצע בנתיים כנגד ב׳ בדי ארון ומשוך כלפי [מזבח] וכולם היו נתונין מחצי הבית ולפנים מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים וביניהן אמה זה מקום הדביר שעשה שלמה רבי יוסי אומר לא היה שם אלא פרוכת אחת שנאמר (שמות כ״ו:ל״ג) והבדילה הפרוכת לכם אמרו לו מה ת״ל (שם) בין הקדש ובין קודש הקדשים אמר להם [בין קדש העליון לקדש התחתון דבר אחר בין נוב לגבעון לשילה לבית עולמים החיצונה] פרופה מן הדרום [והפנימית] מן הצפון מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון [הגיע לצפון הפך] פניו לדרום מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שמגיע לארון ודחף את הפרוכת במתניו ונתן המחתה בין ב׳ הבדים וצבר את הקטורת על גבי גחלים ונתמלא [הבית] עשן יוצא ובא לו דרך כניסתו ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון ולא היה מאריך שלא להבעית את ישראל [מעשה בכהן גדול אחד שהאריך] אמרו לו מה ראית להאריך אמר להם [מתפלל אני] עליכם ועל מקדש אבותיכם שלא יחרב אמרו אעפ״כ אין אתה רשאי לשנות.

יב אבן היתה [מימות הנביאים] הראשונים ושתייה היתה נקראת גבוהה מן הארץ ג׳ אצבעות שמתחלה היה [עליה ארון] נתון משניטל הארון מעליה היו [מקטירין] קטורת שלפני ולפנים רבי יוסי אומר ממנה [נשתת] העולם שנאמר (תהילים נ) מציון מכלל יופי אלהים הופיע.

יג צנצנת המן וצלוחית של שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה וארגז שהשיבו פלשתים כבוד לאלהי ישראל היו כולם בבית קדש הקדשים משנגנז הארון נגנזו עמו ב׳ בדי ארון היו יוצאים מן הארון עד שמגיעין לפרוכת שנאמר (מלכים א ח׳:ח׳) ויאריכו הבדים יכול לא יהו נראים מתוכה ת״ל (שם) ויראו ראשי הבדים וגו׳ יכול [שקרעו את הפרוכת ת״ל (שם) ולא יראו החוצה אמור מעתה האריכו הבדים והגיעו לפרוכת ודחקו את הפרוכת] [היו נראין מתוכה ועליהם מפורש בקבלה] (שיר השירים א׳:י״ג) צרור המור דודי לי בין שדי ילין.

יד נוטל את הדם ממי [שממרס] בו נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה [ממנו] על [הפרוכת] כנגד ב׳ בדי ארון אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף [רבי יהודה אומר משום ר״א כך] היה מונה אחת אחת ואחת אחת ושתים [אחת ושלש אחת וארבע אחת וחמש אחת ושש אחת ושבע] ואח״כ היה מהלך [לשמאלו] עד הפרוכת ולא היה מגיע לפרוכת אם הגיע הגיע אמר ר׳ אליעזר ב״ר יוסי אני ראיתיה ברומי [שהיה עליה] טיפי דמים [ואמרו לי אלו מדמים] של יום הכפורים.

פרק ג

א בא לו להקיף את המזבח מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית מערבית דרומית מזרחית מקום שמתחיל בחטאת על [המזבח החיצון שם] היה גומר על מזבח הפנימי [על כולן הוא נותן ממטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו שהיה נותן ממעלה למטה] רבי יהודה אומר [משם] ר״א במקומו [היה] עומד ומחטא ועל כולן [הוא נותן ממטה] למעלה חוץ מזו [שהיתה] לפניו [שכנגד אלכסון] שהיה נותן מלמעלה למטה.

ב הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים לא היה מזה לא על האפר ולא על הגחלים אלא על גגו של מזבח [והיה נכפפת] על הקיר על כל הזייה טבילה נתן על הקרן [מכן ומכן] כשר מן הקרן ולפנים פסול.

ג שינה מתן קרנות פסול אם חסר אפילו אחת מן המתנות פסול הקדים מתן שבע למתן ארבע יחזור ויתן מדם [מתן שבע על] מתן ארבע עד שלא גמר את המתנות שבפנים יצא ושפך שירי הדם ליסוד מערבי של מזבח החיצון ושל מזבח החיצון היה שופך אל יסוד דרומי רש״א אלו ואלו ליסוד מערבי אלו ואלו מתערבין [באמה] ויוצאין לנחל קדרון ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהם ד״ר מאיר וחכ״א אין מעילה בדמים.

ד כל מעשה יום הכפורים האמורים על הסדר הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום חוץ מן הוצאת כף ומחתה שאם הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי א״ר יהודה [בד״א בדברים הנעשים בפנים בבגדי לבן אבל בדברים הנעשים בחוץ בבגדי זהב אע״פ שהקדים] מעשה לחבירו [מכל הנעשים] מה שעשה עשוי נתן מקצת המתנות [בפנים] ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל בתחלה [מבפנים] ר״א ור״ש אומרים ממקום שפסק [גמר את המתנות שעל הפרוכת שבפנים ונתן מקצת מתנות שבחוץ על המזבח ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל בתחלה מבחוץ] ר״א ור״ש אומרים ממקום שפסק [גמר את המתנות שבחוץ ונתן מקצת מתנות על המזבח] ונשפך הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחלה [על המזבח] ר״א ור״ש [אמרו ממקום שפסק גמר את המתנות שעל גבי המזבח] ונשפך הדם אין מתן [היסוד] מעכב וכולן מטמאין בגדים ונשרפין בבית הדשן דברי ר״א ור״ש וחכמים אומרים אין מטמאין בגדים ואין נשרפין בבית הדשן [אלא האחרון הגומר את המלאכה בלבד].

ה אמר רבי יוסי זה סימן כל היוצא מבפנים [להנתן בחוץ] נוטל מן הסמוך לפנים [וכל הנוטל מבפנים להנתן בחוץ נותן על הסמוך לפנים] נתן מדם הפר בפנים [בחוץ] מדם השעיר בפנים [בחוץ] הפנימים עלו לו והחיצונים לא עלו לו נתן מקצת המתנות [שבפנים ונשפך הדם יביא אחר ויתחיל בתחלה על הפרוכת נתן מקצת המתנות על] המזבח ונשפך הדם אע״פ שלא נתן כנגד היסוד יצא שנאמר (ויקרא ט״ז:כ׳) וכלה מכפר אם כפר כלה דברי ר״ע רבי יהודה אומר אם כלה כפר אין מתן היסוד מעכב וכולן כנגד היסוד יצאו שנאמר (שם) וכלה מכפר.

ו פר ושעיר של יום הכפורים [שאבדו והפריש] אחרים תחתיהן ולא הספיק להקריבן עד שנמצאו הראשונים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת הצבור מתה רבי יהודה אומר תמות ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח מת המשתלח ישפך הדם. ב׳ שעירי יום הכפורים מצותן בהגרלה [אע״פ] שלא הגריל עליהן רשאי לשנותן [בדברים אחרים] משהגריל עליהן אין רשאי לשנותן [בדברים אחרים] פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני לא קרב בשני יקרב [בשלישי] מעות שלא קרבו בראשון [יקרבו] בשני לא קרבו בשני [יקרבו בשלישי] חגיגה שלא קרבה בראשונה תקרב [בשני] לא קרבה בשני תקרב בשלישי לא קרבה בשלישי תקרב [להבא] שעירי הרגל שלא קרבו ברגל יקרבו בר״ח לא [קרבו] בר״ח יקרבו ביום הכפורים לא קרבו ביום הכפורים יקרבו לרגל [שבא] ושמתחלה לא [הוקדשו] לקרבנות צבור אלא על מנת לקרב על המזבח החיצון.

ז מת שעיר המשתלח עד שלא זרק [הדם של ראשון] אע״פ שלא התודה עליו יצא שנאמר (ויקרא ט״ז:כ׳) יעמד חי עד מתי יהא זקוק להיות חי עד וכלה מכפר את הקדש דברי ר׳ יהודה ר״ש אומר עד שעת וידוי.

ח רבי יוסי אומר כך הוא אומר חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל. כבש עושין מפני אלכסנדרין שהיו מתלשין בשערו ואומרין לו טול וצא טול וצא יקירי ירושלים מלוין אותו עד סוכה ראשונה [מפני שעשר] סוכות בתוך שנים עשר מילין היו דברי ר״מ רבי יהודה אומר תשע סוכות בתוך עשרה מילין היו רבי יוסי אומר חמש סוכות בתוך עשרה מילין היו מערבין מזו לזו א״ר יוסי בן ר׳ יהודה יכולני אני לעשותן שתי סוכות.

ט שאלו את ר״א הרי שחלה שעיר המשתלח מהו להרכיבו אמר להם יכול הוא להרכיב את אחרים חלה משלחו מהו לשלחו ביד אחר אמר להם כך תהיו בשלום [ואני דחאו] ולא מת מהו שירד אחריו וימיתנו אמר להם כך יהא אויבי מקום וחכ״א חלה שעיר מרכיבו חלה משלחו ביד אחר [דחאו] ולא מת ירד אחריו וימיתנו.

י שעיר המשתלח אע״פ שאין מטמא בגדים מטמא אוכלין ומשקין דברי ר״מ וחכ״א אין מטמא אוכלים ומשקים מפני שהוא חי ואין חי מטמא אוכלין ומשקין מאימתי מטמא בגדים משיצא מחומת ירושלים דברי ר׳ מאיר ור׳ יהודה אומר משעה שיגיע לצוק ר״ש אומר משעת דחייתו לצוק.

יא פרים הנשרפים אע״פ שאין מטמאין בגדים מטמאין אוכלין ומשקין [דברי רבי מאיר ושעיר המשתלח אין מטמא אוכלין ומשקין מפני שהוא חי ואין חי מטמא אוכלין ומשקין] מאימתי מטמאין בגדים משיצאו מחומת [העזרה] דברי ר״מ רבי יהודה אומר [לאור] ר״ש אומר משיצית האור ברובן.

יב היכן שורפין אותן בבית הדשן הגדול חוץ לירושלים לצפונה של ירושלים חוץ לשלש מחנות [וזקופין] של כהנים היו מעמידין סביבות המערכה מפני דוחק העם כדי שלא יהו קופצים לראות ונופלין לתוך המדורה אחד השורף ואחד המסייע בשעת שריפה מטמאין בגדים אבל המסדר את המערכה ומצית את האור [לאלתר] אין מטמא בגדים.

יג שמונה ברכות מברך <עליהן> באותו יום על התורה כדרך שמברכין על התורה בבית הכנסת על העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון כסדרן ועל המקדש ברכה בפני עצמו [ועל ישראל ברכה בפני עצמן] ועל הכהנים ברכה בפני עצמן ושאר תפלה תחנה ובקשה שעמך ישראל צריכין להוושע מלפניך וחותם בשומע תפלה כל העם קורין [שלהן] כדי להראות חזיתן לרבים.

יד ר״א אומר [כך סדר קרבנות] היו מקריבין פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קריבין עם תמיד של שחר ואחר כך פר ושעיר הנעשה בפנים ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך שבעת כבשים תמימים ר׳ עקיבה אומר פר העולה ושבעת כבשים תמימים היו קריבין עם תמיד של שחר שנאמר (במדבר כח) מלבד עולת הבוקר אשר לעולת התמיד וגו׳ ואח״כ פר ושעיר הנעשה בפנים ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ שנאמר (במדבר כט) מלבד חטאת הכפורים ועולת התמיד ומנחתה ונסכיהם ואחר כך אילו ואיל העם רבי יהודה אומר משום ר״א אחד קרב עם תמיד של שחר וששה קריבין עם תמיד של בין הערבים.

טו [יום טוב עושה] לאוהביו ומעשה [בשמעון] בן קמחית שיצא לדבר עם המלך [ערבית] ונתזה צינורא מפיו ונפלה על בגדיו נכנס אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה ראתה אמן של אלו שני כהנים גדולים [בו] ביום.

פרק ד

א יום הכפורים אסור באכילה [ברחיצה] ובשתיה ובסיכה ובנעילת [סנדל ותשמיש המטה] אפילו באנפיליא של בגד קטנים מותרין בכולן ואסורין בנעילת הסנדל מפני מראית העין.

ב תינוקות סמוך לפירקן מחנכין אותן בפני שנה ובפני שתים בשביל שיהו רגילין במצות ר״ע היה מפטיר [מבה״מ] בשביל תינוקות שיאכילום אבותיהם מעשה בשמאי הזקן שלא רצה להאכיל את בנו וגזרו עליו חכמים והאכילוהו בידו.

ג האוכל ביום הכפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעינתה שבארץ ישראל חייב רבי שמעון בן אלעזר אומר אפילו ככותבת הנמרין אכל עלה קנים עלה גפנים עלה תאנים ועלה חרובין וכל דבר שאין ראוי לאכילה פטור עלה חזרים עלה כרשין עלה בצלים עלה ירקות וכל דבר שראוי לאכילה חייב.

ד אכל [חזר ואכל חזר] ואכל אם יש מתחילת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין שתה [חזר ושתה] אם יש מתחילת שתיה ראשונה [ועד] סוף שתיה אחרונה כדי [שתיית רביעית] מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין כשם שאכילה [בכזית] כך שתיה [בכזית אכילה ושתייה אין מצטרפין] השותה ציר ומורייס פטור ר״א אומר [השותה מלא לוגמיו חייב].

ה מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו הקל הקל כיצד היו לפניו טבל ושביעית מאכילין אותו שביעית טבל ונבלה מאכילין אותו נבלה [נבלה] ותרומה מאכילין אותו תרומה תרומה ושביעית מאכילין אותו שביעית עד שיאורו עיניו מניין היו יודעין שיאורו עיניו כדי שיכיר בין יפה לרע.

ו רבי יהודה אומר עוברה שהריחה שביעית תוחבין לה בכוש הריחה תרומה תוחבין לה בכוש לא ינעול אדם מנעל מסומר ויטייל בתוך הבית אפילו ממטה למטה [ורשב״ג מתיר וכן היה] רשב״ג אומר אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה מדיחן במים כדי שלא יטנפו כליו היה הולך להקביל פני אביו פני רבו [פני תלמידו] עובר כדרכו אפילו עד צוארו ואינו חושש.

ז הזבין והזבות טובלין בלילי יום הכפורים הנדות והיולדות [טובלין] כדרכן בלילי יום הכפורים בעלי קריין טובלין כדרכן בלילי יום הכפורים ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר מן המנחה ולמעלה לא [יטביל] אלא עד שתחשך ר׳ יוסי אומר כהנים טובלין כדרכן עם חשיכה כדי שיאכלו בתרומה לערב.

ח חטאת ואשם ודאי מכפרין על מה שכתוב <להם> מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה חוץ (שמות כ׳:י״ד) מלא תשא ואלו הן עבירות חמורות כריתות ומיתות בית דין ולא תשא עמהן רבי יהודה אומר כל שהוא מלא תשא ולמטה תשובה מכפרת וכל שהוא מלא תשא ולמעלה ולא תשא עמהן תשובה [תולה] ויום הכפורים מכפר.

ט רבי ישמעאל אומר ארבעה חלוקי כפרה הן עבר על מצות עשה ועשה תשובה אין זז ממקומו עד שמוחלין לו שנאמר (ירמיהו ג׳:כ״ב) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם עבר על מצות לא תעשה ועשה תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שנאמר (ויקרא ט״ז:ל׳) כי ביום הזה יכפר עליכם וגו׳ עבר על כריתות ומיתות בית דין מזיד ועשה תשובה תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין שבשאר ימות השנה ממרקין שנאמר (תהילים פ״ט:ל״ג) ופקדתי בשבט פשעם וגו׳ אבל מי שנתחלל בו שם שמים מזיד ועשה תשובה אין כח בתשובה לתלות ולא [יום הכפורים] לכפר אלא תשובה ויום הכפורים מכפרין שליש ויסורין מכפרין שליש ומיתה ממרקת עם היסורין ועל זה נאמר (ישעיהו כ״ב:י״ד) אם יכופר העון הזה לכם עד תמותון מלמד שיום המיתה ממרק.

י חטאת אשם ומיתה ויום הכפורים [כולן] אין מכפרין אלא עם התשובה שנאמר (ויקרא כב) אך בעשור וגו׳ אם שב מתכפר לו ואם לאו אין מתכפר לו ר״א אומר (שמות לד) ונקה מנקה הוא לשבים ואין מנקה [לשאין] שבים רבי יהודה אומר מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה [תשובה מכפרת עם המיתה] ויום המיתה הרי הוא כתשובה.

יא כל המזכה את הרבים אין מספיקין בידו לעבור עבירה שלא יהו תלמידיו נוחלין את העולם והוא יורד לשאול שנאמר (תהילים טז) כי לא תעזוב נפשי לשאול וגו׳ וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה שלא יהו תלמידיו יורדין לשאול והוא נוחל את העולם שנאמר (משלי כח) אדם עשוק בדם נפש וגו׳ מגלגלין זכות על ידי זכאי לעמוד הימנו פרשיות של זכות [הרבים] הראויות לעמוד הימנו וחובה על ידי חייב לעמוד פרשיות של חובה הראויות לעמוד הימנו.

יב מפרסמין את החניפין מפני חילול השם שנאמר (יחזקאל ג) ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות לפרסמו ר׳ יוסי אומר חוטא אדם פעם שתים ושלש מוחלין לו ארבע אין מוחלין לו שנאמר (שמות לד) נשא עון ופשע וחטאה ונקה עד כאן מנקה מכאן ואילך אין מנקה שנאמר (עמוס ב) כה אמר ה׳ על שלשה פשעי ישראל וגו׳ ואומר (איוב לג) [הן] כל אלה יפעל אל פעמים שלש וגו׳ ואומר (משלי כה) הוקר רגלך מבית רעיך וגו׳.

יג מצות וידוי ערב יום הכפורים עם חשיכה אבל אמרו חכמים מתודה אדם קודם שיאכל וישתה שמא תטרף דעתו [בתוך] אכילה ושתיה ואע״פ שהתודה קודם [שיאכל וישתה] צריך שיתודה לאחר אכילה ושתיה שמא אירע דבר קלקלה בסעודה ואע״פ שהתודה לאחר שאכל ושתה צריך שיתודה ערבית ואף ע״פ שהתודה ערבית צריך שיתודה שחרית <שמא אירע דבר קלקלה בסעודה> ואע״פ שהתודה שחרית צריך שיתודה [במוסף] ואע״פ שהתודה [במוסף] צריך שיתודה במנחה ואף על פי שהתודה במנחה צריך שיתודה בנעילה שמא יארע בו דבר קלקלה כל היום כולו.

יד היכן הוא אומרו [אחר תפלה] והעובר לפני התיבה אומרה ברביעית ר׳ מאיר אומר מתפלל שבע וחותם בוידוי וחכמים אומרים מתפלל שבע ואם רצה לחתום בוידוי חותם וצריך לפרוט את החטא דברי רבי יהודה בן בתירה שנאמר (שמות ל״ב:ל״א) אנא חטא העם הזה חטאה גדולה וגו׳ ר״ע אומר אין צריך א״כ למה נאמר ויעשו להם אלהי זהב אלא כך אמר המקום מי גרם להם שיעשו להם אלהי זהב אני הוא שהרביתי להם זהב.

טו דברים שהתודה עליהן ביום הכפורים שעבר אין צריך להתודות עליהן [ליום] הכפורים הבא [אא״כ עשה כנגדן עבר עליהן צריך שיתודה עליהן] לא עבר עליהן והתודה עליהן על זה נאמר (משלי כ״ו:י״א) ככלב שב על קיאו וגו׳ ראב״י אומר הרי זה משובח שנאמר (תהילים נ״א:ה׳) כי פשעי אני אדע וגו׳ ר״א ב״ר שמעון אומר חומר בשעיר שאין ביום הכפורים [וביום] הכפורים שאין בשעיר שיום הכפורים מכפר בלא שעיר ושעיר אין מכפר אלא עד יום הכפורים חומר בשעיר שהשעיר מכפר מיד ויום הכפורים עם חשיכה.